

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 141/05-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. apríla 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti J. K., bytom B., zastúpenej advokátkou Mgr. Z. K., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. D 66/93, Dnot 75/93 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. D 66/93, Dnot 75/93 porušené bolo.

2. J. K. priznáva finančné zadost'učinenie vo výške 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. J. K. priznáva úhradu trov konania vo výške 11 933 Sk (slovom jedenásťtisícdeväťstotridsaťtri slovenských korún), ktoré jej Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý zaplatiť na účet advokátky Mgr. Z. K., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. decembra 2004 doručená sťažnosť J. K., bytom B., (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou Mgr. Z. K., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. D 66/93, Dnot 75/93.

Vyššie uvedeným, viac ako dvanásťročným konaním došlo a dochádza podľa názoru sťažovateľky k porušovaniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ktoré je zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote, ktoré je zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd sťažnosť po jej predbežnom prerokovaní prijal na ďalšie konanie a takto rozhodol:

„I. Základné právo J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. D 66/93 porušené bolo.

II. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. D 66/93 prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.

III. J. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk (slovom: stopäťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť J. K. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

IV. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia J. K., advokátke Mgr. Z. K., PhD., Advokátska kancelária, B., vo výške 14 040 Sk (slovom: štrnásťtisícštyridsať slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet č. ... vedený v T., a. s., B..“.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 141/05-25 z 8. júna 2005 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd opakovane vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti.

Právna zástupkyňa sťažovateľky ústavnému súdu oznámila, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Na opakovanú výzvu reagoval podpredseda okresného súdu listom z 18. novembra 2005 a oznámil, že k sťažnosti sa vyjadrí v najbližších dňoch. Vyjadrenie podpredsedu okresného súdu ale ústavnému súdu nebolo doručené, a preto ústavný súd listom z 20. februára 2006 požiadal JUDr. I. H., poverenú výkonom funkcie predsedníčky okresného súdu, o predloženie spisu sp. zn. D 66/73, Dnot 75/93 a oznámenie, či trvá na ústnom pojednávaní. Odpoveď JUDr. H. bola doručená ústavnému súdu 29. marca 2006. V odpovedi sa uvádza, že okresný súd na ústnom pojednávaní netrvá.

Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou rozhodovacou činnosťou (I. ÚS 49/94) posudzoval postup súdu od 15. februára 1993, keď nadobudol účinnosť zákon Národnej

rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Vzhľadom na absenciu ustanovení o spätnej účinnosti je ústavný súd oprávnený poskytnúť ochranu základných práv a slobôd od účinnosti toho zákona.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd zo spisu sp. zn. D 66/93, Dnot 75/93 zistil, že vo veci nebol urobený žiaden úkon až do 31. mája 1995, keď sudkyňa rozhodla o námietke zaujatosti notára z 30. januára 1995 tak, že nie je vylúčený z vykonávania úkonov.

Notár uskutočnil prvé pojednávanie až 31. mája 1996 a účastníci na ňom spochybnili pravosť podpisu na závete. Od 31. mája 1996 do 21. augusta 2000 sa úkony súdu týkali len otázok vylúčenia sudcu a zisťovania pravosti podpisu na závete, avšak bez relevantného záveru. Dňa 21. augusta 2000 právna zástupkyňa sťažovateľky doručila súdu list, v ktorom poukazuje na prieťahy v konaní a žiada informáciu o stave konania. V období od októbra 2000 – až do mája 2002 okresný súd okrem výzvy na konkretizovanie námietok zaujatosti neurobil vo veci žiaden úkon.

V roku 2002 okresný súd urobil opäť úkony týkajúce sa len námietok zaujatosti sudcu a námietok neplatnosti závetu, pretože dedičia namietali jeho pravosť. V dňoch 13. až 17. novembra 2002 boli okresnému súdu doručené podania dedičov, v ktorých oznámili, že sťahujú svoje doterajšie námietky, najmä námietku neplatnosti závetu, a vec bola 19. decembra 2002 odstúpená notárovi na ďalšie konanie.

Dňa 4. septembra 2003 okresný súd konanie prerušil a uložil dedičkám podať do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia o prerušení konania žalobu o neplatnosť závetu; táto však do apríla 2004 nebola podaná. Dňa 21. júna 2004 podala sťažovateľka ďalšiu sťažnosť na prieťahy v konaní, na ktorú predseda okresného súdu odpovedal listom z 21. októbra 2004, v ktorom poukázal na skutkovú a právnu zložitosť veci a argumentoval tým, že nečinnosť súdu v merite veci je dôsledkom konania niektorých účastníkov konania, ktorí spochybňujú závet. Spis bol 18. novembra 2004 odstúpený na ďalší procesný postup notárovi, ktorý

nariadil pojednávanie na 17. január 2005. Na tomto pojednávaní bol zostavený súpis aktív a pasív dedičstva a pripravený návrh na vyporiadanie dedičstva. Okresný súd uznesením č. k. D 66kl/93-271 zo 4. apríla 2005 rozhodol vo veci; uznesenie nadobudlo právoplatnosť 9. júna 2005.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. D 66/93, Dnot 75/93.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: 1)

právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, 2) správanie účastníka konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pri posudzovaní právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd po preskúmaní spisu sp. zn. D 66/93, Dnot 75/93 a zistení, že predmetom je konanie o dedičstve po poručiteľke A. V., (matke sťažovateľky), dospel k záveru, že vec je potrebné z faktického hľadiska považovať za zložitú najmä s ohľadom na okruh dedičov - účastníkov konania, ich zmeny v dôsledku smrti niektorých dedičov v priebehu namietaného konania, ako aj nimi uplatnené námietky proti platnosti závetu a že táto faktická zložitost' veci čiastočne ovplyvnila celkovú dĺžku namietaného konania. Na druhej strane ústavný súd zohľadnil argumentáciu sťažovateľky, podľa ktorej ak by nevznikli priet'ahy v konaní, tak mohlo byť rozhodnuté v primeranom čase bez vplyvu úmrtia niektorých dedičov na dĺžku konania. Zároveň ústavný súd zdôraznil, že žiadna faktická zložitost' veci nemôže ospravedlniť viac ako 13-ročné konanie v dedičskej veci.

2. Pokiaľ ide o druhé kritérium, v rámci ktorého ústavný súd posudzoval správanie sťažovateľky ako účastníčky namietaného konania sp. zn. D 66/93, Dnot 75/93, ústavný súd dospel po preskúmaní predmetného spisu k záveru, že sťažovateľka poskytovala v priebehu konania okresnému súdu i notárovi potrebnú súčinnosť a aktívne sa usilovala svojím postupom o jeho urýchlené ukončenie, a preto jej nemožno pripísať žiaden negatívny podiel na neprimeranej dĺžke namietaného konania.

3. V rámci posledného kritéria sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu s poukazom na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej úkony notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve sú úkonmi súdu, a preto aj nimi možno spôsobiť zbytočné priet'ahy v konaní, za ktoré nesie zodpovednosť príslušný všeobecný súd (napr. III. ÚS 47/00, III. ÚS 91/02).

Ústavný súd dospel k záveru, že v priebehu namietaného konania viackrát došlo k neprimerane dlhej a relevantným spôsobom neospravedliteľnej úplnej nečinnosti okresného súdu, resp. ním povereného notára ako súdneho komisára, a to najmä v období od 2. marca 1993 do 30. januára 1995 (takmer 23 mesiacov), v období od 31. marca 1997 do 31. mája 1996 (14 mesiacov), v období od 20. augusta 2001 do 9. septembra 2002 (takmer 13 mesiacov). Aj ďalšie obdobia sú poznačené nedostatočnou, resp. neefektívnou činnosťou. Ústavný súd sa stotožnil aj s názorom sťažovateľky, že k zbytočným priet'ahom v konaní, a teda k porušovaniu jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru došlo viackrát aj neefektívnou činnosťou okresného súdu a ním povereného súdneho komisára, a to najmä tým, že okresný súd sa sústredil počas takmer 6 rokov (od októbra 1996 do augusta 2002) výlučne na riešenie predloženej námietky zaujatosti a nezaoberal sa meritom veci, a teda nevytváral predpoklady na jej rozhodnutie v primeranom čase.

Ústavný súd zhodnotil uvedené obdobia ako obdobia, v ktorých došlo nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Zo spisu sp. zn. D 66/93, Dnot 75/93 ústavný súd zistil, že okresný súd v namietanom konaní rozhodol uznesením č. k. D 66/93 – 271 zo 4. apríla 2005, ktoré nadobudlo právoplatnosť 9. júna 2005. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd konštatoval, že uplatnenie jeho právomoci podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, t. j. prikázanie

okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. D 66/93, Dnot 75/93 konal bez zbytočných priet'ahov, už nie je potrebné.

Pretože ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. S'ťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk. S'ťažovateľka túto žiadosť odôvodnila celkovou viac ako 12-ročnou dĺžkou konania, za ktorú nesie zodpovednosť okresný súd, predmetom a charakterom veci (nadobudnutie majetkových hodnôt ako predmetu dedičstva po vlastnej matke), svojím vekom (76 rokov) a zlým zdravotným stavom, ako aj pocitom „*márnosti, nespravodlivosti, úzkosti, ale najmä obavy, že zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť podstatnou a rozhodujúcou príčinou, že vzhľadom na svoj vek a zdravotný stav sa nebude môcť tešiť z užívania majetkových hodnôt po svojej matke.*“.

Pri určení sumy primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým dĺžku obdobia, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom, faktickú zložitosť veci, správanie s'ťažovateľky ako účastníčky konania a povahu veci, ktorá bola predmetom namietaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia s'ťažovateľke v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún) primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátkou Mgr. Z. K. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 11 933 Sk (slovom jedenásťtisícdeväťstotridsaťtri slovenských korún) spolu za dva úkony právnej služby urobené v roku 2004 podľa vyhlášky Ministerstva

spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb a za jeden úkon právnej služby urobený v roku 2005 podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet advokátky sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2006